

טורי חונטשר נורי

202123

בן אביחיל ואפרים

נולד ב- כ"א ניסן תרפ"ה 15.4.1925

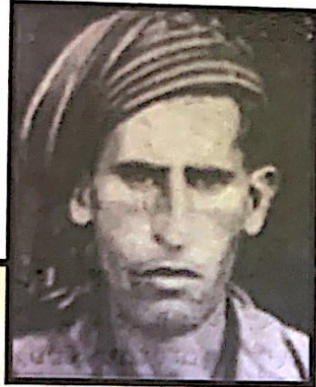
התגייס לצה"ל בינואר 1951

שרת בחטיבת גולני

נפל ב- ל' ניסן תשי"א 6.5.1951

בקרב על תל מוטילה.

חונטשר עורי,

בן אפרים-צדיק ואביחיל. נולד ביום כ"א בניסן תרפ"ה
(15.4.1925) בסולימניה אשר בעירק. למד חמש שנים בבית-
ספר יסודי. היה קצב, אבל בשעות שלאחר-הצהריים נתן ידו עם
אביו בעבודה חקלאית. שירת בחיל-רגלים והגיע לדרגת סמל.
עלה לארץ בשנת 1951. אחרי עלותו לארץ ושהייתו בשער-
העליה כעשרים יום בלבד התגייס לצה"ל (ינואר 1951). נפל
בקרב בשפך-הירדן ליד הכנרת ביום ל' בניסן תשי"א
(6.5.1951) והובא למנוחת-עולמים בבית-הקברות הצבאי
בראש-פינה.

קליטת העלייה בשנות ה-50

הקליטה הראשונית – הגשת קורת גג

בתקופה 1948 – 1950 עלו ארצת פליטי חשואת היחודים ממחנות העקורים באירופה מן המחנות בקפריסין. מאוחר יותר הגיעו עולים מלוב, מתימן ומתורכיה. לצורך קליטתם הראשונית של עולים אלה, הפכו חלק ממחנות הצבא הבריטי ל"מחנות עולים". במחנות אלה חיתח צפיפות רבה. העולים לא עבדו, ומחזקות נעשתה ע"י הסוכנות היהודית. קסרקטיני המחנות לא התאימו, כמובן, לחיי משפחה. הצפיפות הרבה והעדר הפרטיות גרמו סבל רב לעולים, ונוקים חברתיים ונפשיים שליוו אותם שנים רבות לאחר-מכן.

מן המחנות הועברו העולים אל מבנים של "הרכוש הנוטע" למקומות שנעזבו ע"י הערבים במלחמת הקוממיות. ערים כמו יפו, רמלה, לוד ושכונות כמו ואדי סליב שבחיפה והקסטמונים בירושלים. בתקופה זו לא היתה עדיין מדיניות קליטה מסודרת; העדר מקורות פרנסה בגלל הכלכלה ההרוסה של המדינה גרר אחריו אבטלה חמורה.

בראשית 1950 הוקמו בארץ המעברות הראשונות, שחטבועו את חותמן על נוף הארץ במחצית הראשונה של שנות ה-50.

מיקומן של המעברות נקבע על יסוד אפשרויות התעסוקה, ולפיכך הוחלט על פיזורן בכל חלקי הארץ – ממטולה בצפון ועד לירוחם בדרום. בדרך-כלל הוקמה המעברה בקרבת ישוב ותיק. מספרן הגיע ל-120.

בעיות כלכלה וחברה

המפעל הכביר של העלאת עולים וקליטתם נעשה על רקע של מצב כלכלי חמור וכמעט בלתי אפשרי. מלאי מטבע החוץ הדלדל, והייצור לא הדביק את הביקוש למצרכים, שהלך וגבר עם בוא העליה הגדולה. בשנים 1949 – 1951 הגיע הייצוא לכדי 11% מן היבוא, והגרעונות במטבע חוץ הלכו וגדלו. לנוכח האילוצים הכלכליים הונהג פיקוח חמור על המחירים וקיצוב במצרכי מזון, שהורחב בקיץ 1950 על מצרכי הלבשה והנעלה. משטר "הצנע" שהכביד על הציבור יצר לחץ כבד על הפרט בחיי היום יום.

הקשיים בקליטה החברתית החלו נוכח היתקלות במנגנוני הקליטה. הרצון לכפות על העולים דפוסי חיים שלא הורגלו אליהם גרמו למתיחות ולהתפרצויות. השהייה הממושכת במחנות העולים או במעברות גרמה דמוראליזציה ונטעה בעולים תחושה של תלות במנגנונים.

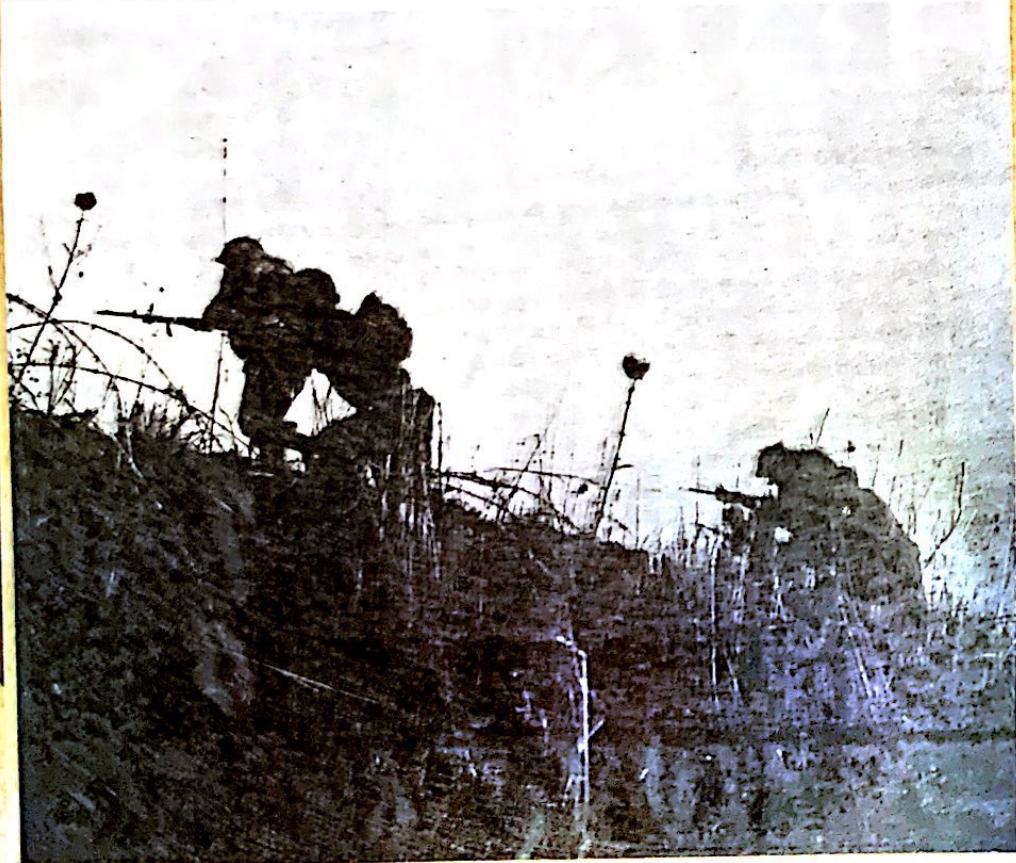
הפנייתם של עולים לעבודות דחק הביאה להרגשה של הפליה, ונשמעו טענות בדבר הפליה ומשוא פנים, הרגשה זו התגברה במיוחד בריכוזי עולים שבפרברי הערים, שהפכו למשכנות עוני.

רק בהמשך שנות ה-50 הוקמו מפעלים חדשים, שהצריכו כוח אדם רב בדרגות שונות של התמחות. יותר ויותר "עולים חדשים" נכנסו למפעלים אלה והחלו להתקדם. תהליך זה הביא לניידות רבה יותר בין מקומות התעסוקה ולראשית הקליטה הכלכלית.

הנוף האנושי
של החטיבה
בשנות ה-50
עולים חדשים

בשדה קוץ ודרדר. קיבוץ הגלויית של "גולני" בשנות ה-50 הראשונות באימוני שדאות.

הסלמה בצפון – פברואר-מאי 1951

ב-12 בפברואר 1951 החלו דחפורים ישראליים להרחיב את אפיק הירדן מדרום לאגם החולה כדי להתחיל בייבוש חאגס. סוריה ראתה בכך צעד ראשון להרחבת השליטה הישראלית בשטח וצעד צבאי משמעותי לטובת ישראל, כחכנה להתקפה ישראלית על סוריה. בהתאם לכך פנו הסורים לוועדת שבתת-הנשק המשותפת, חנישו מחאה ותבעו בדיקת המצב באשר לשינוי הצבאי ובאשר לזכויות הקרקע של ערבים באזור.

הוועדה הידשה דיוניה בחודש מרץ 1951, חודש בו נפלה ממשלת סוריה, והחלה התרוצצות בין המפלגות הטוליטיות והמנחיגים לחקמת ממשלה חדשה. סגן הרמטכ"ל אדיב שישקלי מילא תפקיד נכבד מאחרי הקלעים בזירה הסורית וראח לנכון לחוס את מעמד הצבא ומעמדו האישי ע"י החרפת המתח עם ישראל. כך החלו הסורים בתקריות אש באזור החולה והרחיבו אותן לאזורים המפורזים לאורך הגבול. ישראל הגיעה להסכמה עם חיו"ר מטעם האו"ם של ועדת שבתת-הנשק על הפסקה זמנית של העבודות ופיצויים לבעלי האדמות הערבים לצורך הרגעת המשבר. תוך המו"מ הזה נעשו נסיונות לחידוש העבודות בירדן ובחולה שנתקלו באש סורית יזומה. נרמו אבדות לצוותים הישראליים. פגישת סגן הרמטכ"ל, מרדכי מקלף עם סגן הרמטכ"ל הסורי, אדיב שישקלי ב-26 מרץ 1951 נכשל. ישראל החליטה על חידוש העבודות, תוך השתלטות על הכפרים הערביים באזור המפורז סביב משמר הירדן. שני כפרים פונו מתושביהם והועברו לנלול. ושני כפרים אחרים ניטשו ע"י תושביהם הערביים שעברו לסוריה. כך החל מאבק על השליטה בפועל בשטחים המפורזים בצפון.

ישראל החליטה על חידוש העבודות באזור המפורז סביב משמר הירדן למרות התקריות שאירעו ביוזמה סורית.

לוחמי גולני בשנות ה-50

הרקע

אזור שפך הירדן, במורדות הדרום-מזרחיים של הרכסים הפונים לכיוון הירדן והכנרת, נחשב בתקופה זו שטח הפקר, בו רעו עדרי כפריים סוריים שעברו את הגבול וחדרו לשטח ריבונית. מוצב חידמות" וחלק מתל-מוטילח נתפסו ע"י כח סורי. סיורינו שעברו בשטח הותקפו באש צלמים ומקלעים שנורתה עליהם מחתל וחגבעות בהם התמקמו הצולמים.

האנדרטה לחללי תל מוטילה

הקרב בו נפל נורי ז"ל

חטיבת החי"ר **הסדירה "גולני" (חטי' 1)** שפעלה באיזור קיבלה חוראח להפגין את ריבונות ישראל באיזור, לתפוס את **עדרי תבקר חודרים** או לגרשם. האחריות הפיקודית לנוזה היתה של חטיבת המחוז 3.

המשימה הוטלה על גדוד 13 שהיה אחראי על גורת חגבול מומת חחולה ועד חכנרת. חמגי"ד סא"ל רחבעם זאבי היקצה לביצוע המשימה כוח בעוצמה של מחלקת חי"ר מוגברת בכוחות מקי"ב "בזקה", במיקוד מ"פ. הכוח יצא לדרכו בשעת חבוקר של 1 במאי, התקנית חיתה למקס את המקי"בים באיזור "גבעת התצפית" בעוד כוח החי"ר נע מצפון מאיזור זגריה-טובא, מטהר את השטח והודף את העדרים דרום-מערבה לעבר מארב חמקי"בים.

התכנית נכשלה, העדרים עם רועיהם נעו אמנם דרומה בלחץ החיילים, אך בשלב מסוים הצליחו לחמוק מזרחה, בערוצים. המארב פתח בטעות באש על חיילי "גולני", ובמכת האש נחרגו 4 מחיילי המחלקה. הכוח נסוג כשחוא משאיר את ההרוגים בשטח. מחלקה נוספת של הגדוד יצאה לשטח כתגבורת, שתי המחלקות ניתלו קרב אש עם חסורים עד שעות הערב.

פיקוד הצפון החליט לכבוש את התל עוד באותו יום כדי לא לאפשר לסורים להתבסס ביעד. המשימה הוטלה על חטיבת המחוז 3. מח"ט 3 היקצה למשימה פלוגה מגדוד חי"ר מילואים 34 שעסק באימונים בסמוך להר כנען. כוח המילואים היה מורכב מעולים חדשים ברמת אימון וכשירות נמוכה. התארגנותו ותנועתו לשטח ארכה זמן רב. סמגי"ד 13 חיים עינב צירף לו שתי כתות סדירות מגדודו וכיתת מרגמות 81 מ"מ כסיוע.

לאחר הנחתה מדויקת של אש מרגמות הסתערה הפלוגה וכבשה את התל ללא התנגדות בשעה 00:23. גזיות ארבעת החיילים חולצו מהשטח. הסתבר שהסורים נסוגו ונערכו במוצב "הדמות" ובמוצב "השפך" שמדרום למוטילה. מ"פ המילואים ערך בטעות את כוחותיו בחשיכה רק בחלקו המערבי של תל-מוטילה, יכולת התצפית שלו וההתגוננות כלפי מוצב "הדמות" היו לקויות ולעובדה זו היתה השפעה חשובה על מהלך הקרב.

בשחר יום המשי ה-3 במאי התגלתה ההיערכות הסורית החדשה. מגי"ד 13 העריך כי ההתקלות הפכה לקרב על השליטה ברכס כורזים. הוא יום הפעלת כוח תגבורת שהכוונה להפעיל פלוגה מקורס המ"כים החטיבתי שהתאמנה באיזור גנוסר להדוף את הכוח הסורי. פלוגת קורס המ"כים של חטי' גולני בפיקוד איתן שמשוני הועברה תחת פיקוד גדי 13 ותקפה את מוצב "השפך".

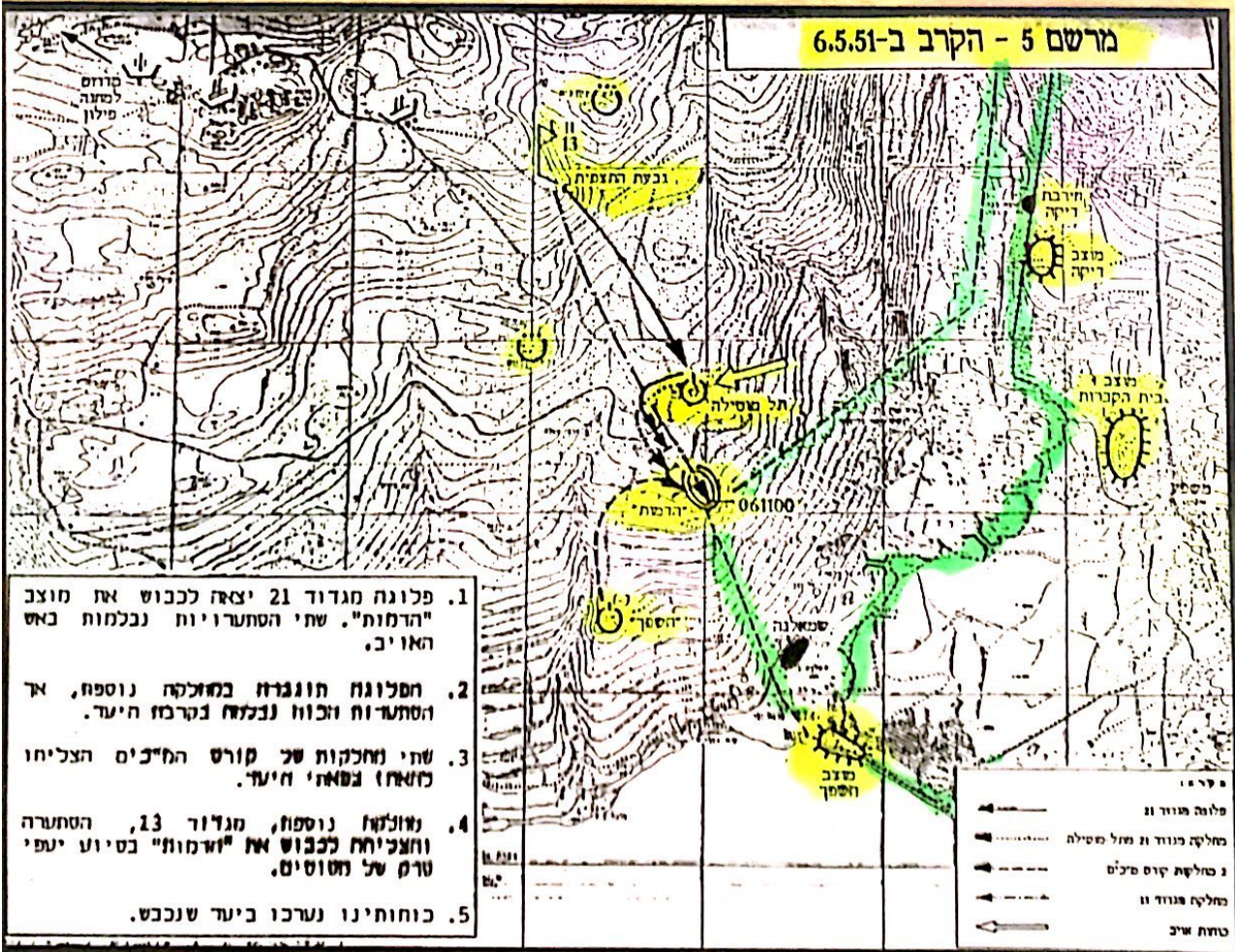
ההסתערות נערכה תחת אש שנורתה ממוצב "הדמות". המוצב נמצא נטוש והתברר כי הסורים נמלטו ממנו לפני ההסתערות. התברר שכוח סורי גדול מבוצר וערוך במוצב "הדמות". הסורים הקימו עמדות בין סלעי הבולת הגדולים ומיקמו במערך ההגנה מק"בים רבים מדגם הוציקס מקלעי "שאטו" ומרגמות 60 מ"מ.

הקרב הסתיים בשעה 11:00. בצהריים החליטה פלוגה רעננה מגדוד 12 של גולני את הקוח במוצב "הדמות". אבידותינו חיו כפדות מאד. בהרב של 5 - 6 במאי נכלו 30 מלוחמי "גולני", חלקם נפגעו באש הארטילריה של צה"ל. בכך הגיע מספר הרוגי קרב תל-מוטילה ל-40, בקרב נפצעו 72 חיילים. מאוחר יותר נפטר אחד הסצועים. לסורים היו אקדוזות כבדות, הן בין החיילים הסדירים והן בין הבלתי-סדירים, הם פינו את האיזוני המקורז ואיתם יצאו גם תושבי ערב שמאלנה. נסיונם להשתלט על האיזור נכשל.

קרבות תל-מוטילה חיו שיאו של תעומות חצבאי במאבק על השליטה באזורים המקורזים, ובעקבותיהם השתררה רגיעה בגבול ישראל-סוריה למספר שנים.

הקרב גרם לזעזוע קשה בצה"ל. שכן התגלו ליקויים רבים בפשירות המערך הלוחם, במודיעין ובהפעלת הארטילריה. בעקבותיו הוקמו שתי ועדות חקירה מטפ"ליות שערכו בדיקה מקפת בנושאי הארגון, האימון ותורת הלחמה של צה"ל. מקסנותיחן תרמו לשונייים ושיפורים שנערכו בצה"ל בשנים הבאות.

מרשם 5 - הקרב ב-6.5.51

1. פלוגה מגדוד 21 יצאה לכבוש את מוצב "הדמות". שתי הסתריות נכלמות באש האויב.
2. הפלוגה חונגרה במחלקה נוספת, אך הסתריות וכוזו נכלמה בקרבת היעד.
3. שתי מחלקות של קורס הח"כים הצליחו כושחו בשאחי היעד.
4. נזולקין נוספת, מגדוד 13, הסתרה וחציתה לכבוש את "הדמות" בסיוע יעפי טרק של חסוים.
5. כוחותינו נערכו ביעד שנכבש.

- מפת:
- פליטה מגוד 21
 - מחלקה מגוד 21 שולח מוטילה
 - 2 מחלקות קורס ח"כים
 - מחלקה מגוד 13
 - כוחות איב

קטעי עיתונות משנות ה-50

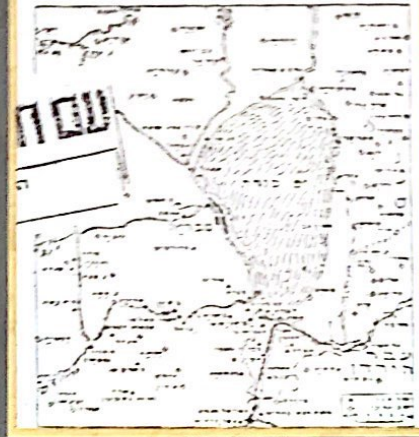
ידיעות אחרונות

הוצאה לאור: יום ראשון, 11 במרץ 1951, מס' 11,000

מחיר: 100 מ"ל

אבדות כבדות נגרמו לסורים

ועדת החוק והבטחון של הכנסת נקראה ליעיבת חוסיין
שגריר ארצות ערב בסדאביה ומשטרה

מעריב

אגודת דיון דורגון

תחנה החדשה הערבית מסורת ידועה דרמטיות על המתרחש בגבול הצפוני

דגם האחרון: חודשו הקרבות באבול

חוסים צ.ה.ל. מרעישים עלדות הסורים

ישראל דורשת התערבות מועצת הבטחון

אבא אבן: "יחידות שני הצבא הסורי סלשו לאיזור המפורז ולשמח ישראל"
אנו נמשיך לנקום בכל האמצעים להדיסת האויב" - המועצה תרון סחר בתלונה

מעריב

יום ארבעה יומי 15.10.61 ר' למדינת ישראל

עיתון עברי	מספר: 1510	תאריך: 15.10.61	פרוסה: 20
------------	------------	-----------------	-----------

הסורים גורשו בקרב פנים-אל-פנים

ידיעות אחרונות

מספר: 1510	תאריך: 15.10.61	פרוסה: 20
------------	-----------------	-----------

שליחנו המיוחד מסייר בקווי האש - הוא מוסר:

עם שחר חודשו הקרבות

זמם האו"ם עומד לפנות למועצת הבטחון בדרישה לצוות על הפסקת האש

ידיעות אחרונות

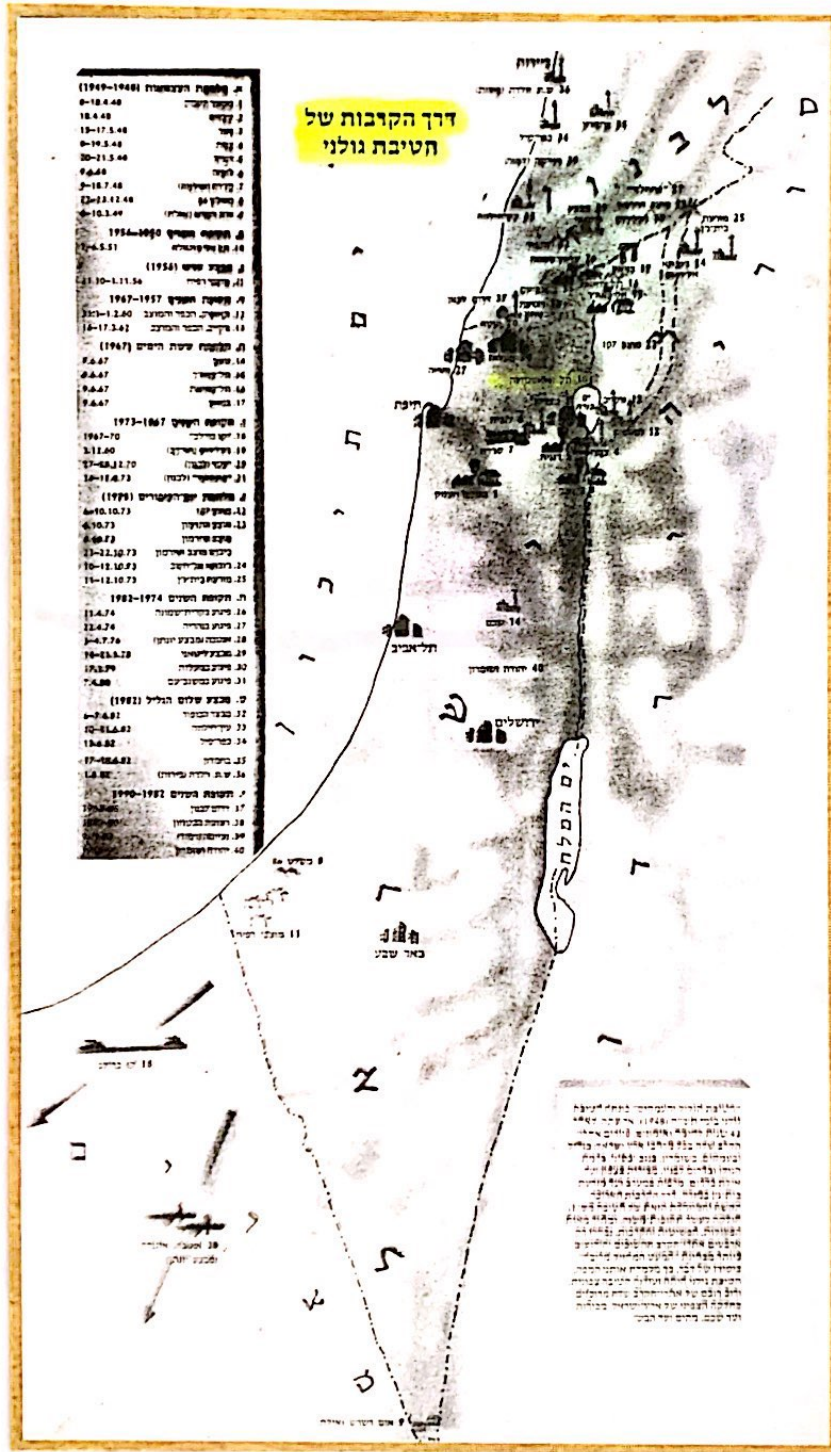
1510

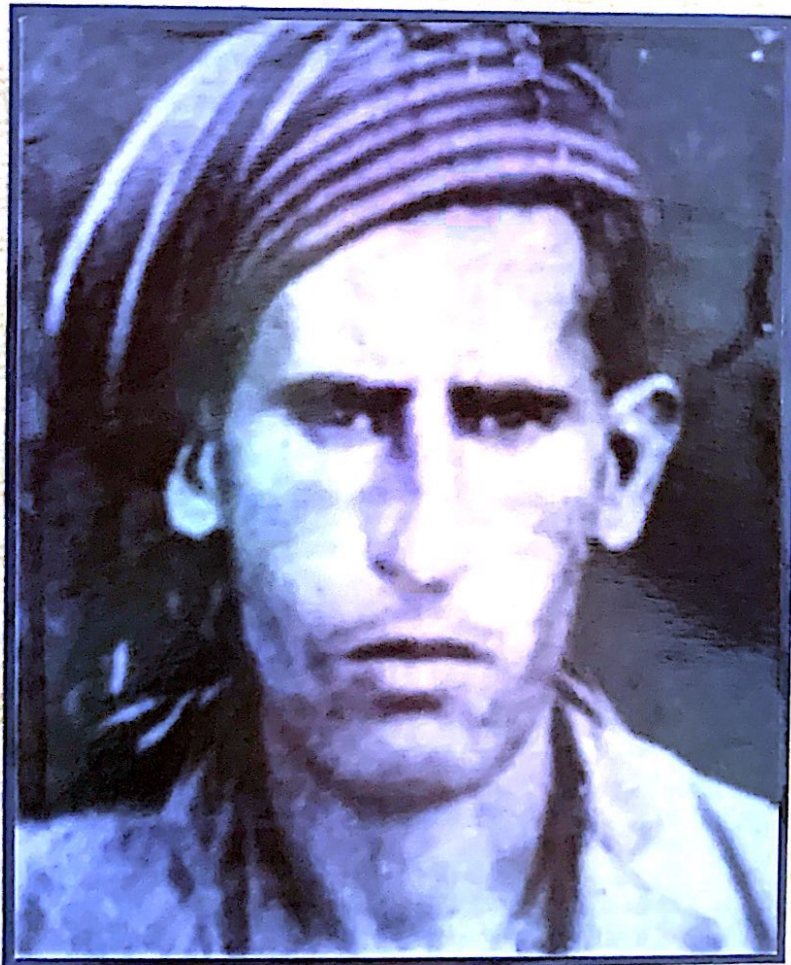
מספר: 1510	תאריך: 15.10.61	פרוסה: 20
------------	-----------------	-----------

מועצת הבטחון תצווה הפסקת אש

י"י יתבקש לתווך בין ישראל וסוריה - לאורך הגבול - שקט

מקום נפילתו של נורי ז"ל

שבועת החטיבה

את ניצבת מולנו שברירית ופגועה,

את נצבת מולנו עצובה וגאה.

קולך, שנשא אל הרוח, רעד,

דמותך בלבנו חצב הוא לעד.

ספרת על בנים שנפלו, והם כה צעירים.

ספרת על סמלים שנוצרו, על עצים, על שירים

על "גולני שלי", על גאוות חטיבה,

על מורשת גבורה, שבדם נכתבה.

אז הישרת מבטך, אם שכולה,

אל עיני לוחמים, עיני העצבה כולה.

בקשת שנמשיך לצעוד בגאון

בדרכי הבנים ובמלא האון.

כן. נצעד ונזכור את כולם, אם שכולה!

לך נשבעת היום החטיבה כולה!

